

POZNAŃSKA AKADEMIA MEDYCZNA NAUK STOSOWANYCH
IM. KSIECIA MIESZKA I W POZNANIU

WYDZIAŁ LEKARSKI
KIERUNEK LEKARSKI
JEDNOLITE STUDIA MAGISTERSKIE
PROFIL OGÓLNOAKADEMICKI

SZCZEGÓŁOWY PROGRAM ZAJĘĆ

Informacje ogólne

Nazwa zajęć:									
PATOMORFOLOGIA									
1. Kod zajęć: L_II-3/4_13			2. Liczba punktów ECTS: 7						
3. Kierunek:	Lekarski	6. Liczba godzin:	ogółem	wykłady	e-learning	ćwiczenia	konwersatoria	Praktyczne nauczanie kliniczne	Praktyki zawodowe
4. Rok studiów	II	7. Zajęcia stacjonarne:	90	24	16	35	15		
5. Semestr:	III/IV	8. Poziom studiów:	JEDNOLITE MAGISTERSKIEJ						
Koordynator przedmiotu i osoby prowadzące zajęcia:									
Lek.med. Adam Bigus, lek. med. Patryk Frąckowiak, lek. med. Maciej Dorota, mgr Agata Pendzińska									
9. Forma zaliczenia:	Zaliczenie z oceną	10. Język wykładowy:	polski						

Informacje szczegółowe

1. Cele kształcenia 5 – 10 (intencje wykładowcy):	
C1.	Omówienie podstaw patologii – etiologii, patogenezy oraz przedstawienie obrazu morfologicznego zmian chorobowych.
C2.	Przedstawienie metod diagnostyki morfologicznej.
C3.	Omówienie zasad współpracy z patomorfologiem.
2. Wymagania wstępne:	
Student posiada ugruntowaną wiedzę z histologii.	

Przygotowanie do zajęć: student na ćwiczenia z mikroskopii wirtualnej i seminaria z patologii narządowej powinien być przygotowany, w oparciu o zalecane podręczniki i wykłady z patomorfologii oraz wiedzę z zakresu anatomii, fizjologii i histologii, która może być sprawdzana krótkimi testami służącymi do samooceny studenta.

Wstępne przygotowanie studentów umożliwia prowadzenie zajęć w formie dyskusji studentów z prowadzącym zajęcia.

Asystenci mogą sprawdzić wiedzę studentów przed rozpoczęciem zajęć wykorzystując do tego platformy takie jak www.socrative.com/www.testporta.pl lub w inny sposób.

3. Efekty uczenia się wybrane dla zajęć:

W zakresie wiedzy

Symbol efektu uczenia się	Symbol przedmiotowego efektu kształcenia	Opis zmodyfikowanego dla zajęć założonego efektu uczenia się (Po zakończeniu zajęć dla potwierdzenia osiągnięcia efektów uczenia się słuchacz:)	Sposób weryfikacji efektu	Symbol postawionego celu/ów
C.W12.	L_13-II_C.W12.	Zna i rozumie patogenezę i patofizjologię zakażeń i zarażeń oraz wpływ czynników patogennych, takich jak wirusy, bakterie, grzyby, priony i pasożyty, na organizm człowieka i populację, w tym sposoby ich oddziaływania, konsekwencje narażenia na nie oraz zasady profilaktyki;	<p>Metody podsumowujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaliczenie końcowe w formie pisemnej, test <p>Metody formujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obserwacja pracy studentów - aktywność podczas zajęć - zaliczanie poszczególnych czynności - przygotowanie do zajęć - dyskusja podczas zajęć - kolokwia 	C1, C2, C3
C.W23.	L_13-II_C.W23.	Zna i rozumie przebieg kliniczny zapaleń swoistych i nieswoistych oraz procesy regeneracji tkanek i narządów		C1, C2, C3
C.W24.	L_13-II_C.W24.	Zna i rozumie etiologię, mechanizmy i konsekwencje zaburzeń hemodynamicznych;		C1, C2, C3
C.W25.	L_13-II_C.W25.	Zna i rozumie patologię narządową, zmiany patomorfologiczne makro- i mikroskopowe oraz konsekwencje kliniczne wraz z nazewnictwem patomorfologicznym		C1, C2, C3
C.W26.	L_13-II_C.W26.	Zna i rozumie patogenezę chorób, w tym uwarunkowania genetyczne i środowiskowe;		C1, C2, C3
C.W27.	L_13-II_C.W27.	Zna i rozumie patomechanizm i postacie kliniczne najczęstszych chorób poszczególnych układów i narządów, chorób metabolicznych oraz zaburzeń		C1, C2, C3

		gospodarki wodno-elektrolitowej, hormonalnej i kwasowo-zasadowej;		
W zakresie umiejętności				
Symbol efektu uczenia się	Symbol przedmiotowego efektu kształcenia	Opis zmodyfikowanego dla zajęć założonego efektu uczenia się	Sposób weryfikacji efektu	Symbol postawionego celu/ów
C.U7.	L_13-II_C.U7.	Umie powiązać obrazy uszkodzeń tkankowych i narządowych z objawami klinicznymi choroby, wywiadem i wynikami oznaczeń laboratoryjnych w celu ustalenia rozpoznania w najczęstszych chorobach dorosłych i dzieci	<p>Metody podsumowujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaliczenie końcowe w formie pisemnej, test <p>Metody formujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obserwacja pracy studentów - aktywność podczas zajęć - zaliczanie poszczególnych czynności - przygotowanie do zajęć - dyskusja podczas zajęć - kolokwia 	
W zakresie kompetencji społecznych				
Symbol efektu uczenia się	Symbol przedmiotowego efektu kształcenia	Opis zmodyfikowanego dla zajęć założonego efektu uczenia się	Sposób weryfikacji efektu	Symbol postawionego celu/ów
K.5.	L_13-II_K.5.	Jest gotów do dostrzegania i rozpoznawania własnych ograniczeń, dokonywania samooceny deficytów i potrzeb edukacyjnych;	<p>Metody podsumowujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obserwacja studenta, dyskusja 	C1, C2, C3
K.7	L_13-II_K.7.	Jest gotów do korzystania z obiektywnych źródeł informacji;		
K.8.	L_13-II_K.8	Jest gotów do formułowania wniosków z własnych pomiarów lub obserwacji;		

4. Treści programowe:		
Symbol treści programowych	Treści programowe	Odniesienie do efektów uczenia się
WYKŁADY		
T1	Wprowadzenie do patomorfologii. Patomorfologia procesów adaptacyjnych (zanik, rozrost, przerost, metaplasja). Zwyródnienia, martwice i apoptoza – definicje, patomechanizmy, przykłady.	C.W12., C.W23., C.W24., C.W25., C.W26., C.W27., C.U.7.
T2	Krwotoki, przekrwienie i niedokrwienie, obrzęk i wstrząs. Zakrzepica, zatory, zawały, rozsiane wykrzepianie wewnątrznaczyniowe.	
T3	Nowotworzenie: definicja, nazewnictwo, nowotwory łagodne i złośliwe, różnicowanie, dojrzewanie, anaplasja. kataplasja, dysplazja. Patomechanizm nowotworzenia, szerzenie się chorób nowotworowych, predyspozycje do nowotworzenia. Wpływy geograficzne, rasowe, środowiskowe, kulturowe na proces nowotworzenia. Wpływ nowotworu na ustrój gospodarza. Zespoły rzekomo nowotworowe.	
T4	Zapalenia: patomechanizm, definicje, klasyfikacje, przykłady. Regeneracja, naprawa, bliznowacenie.	
T5	Choroby naczyń krwionośnych: miażdżyca – definicja, patomechanizmy, formy morfologiczne, powikłania. Nowotwory naczyń. Zapalenia naczyń.	
T6	Patomorfologia chorób nienowotworowych nerek: zapalenia, cukrzyca, kolagenozy. Nowotwory złośliwe, łagodne i stany rzekomo-nowotworowe nerek.	
T7	Choroby nienowotworowe przewodu pokarmowego: zapalenia przełyku, przełyk Barretta, zapalenia żołądka, choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy. Zespoły złego wchłaniania, idiopatyczne zapalenia jelit.	
T8	Choroby wątroby i dróg żółciowych: zapalenia, marskość, kamica żółciowa oraz nowotwory łagodne i złośliwe.	
T9	Choroby nienowotworowe tarczycy, nadnerczy i przysadki (zespoły kliniczno-patomorfologiczne, które im towarzyszą). Patomorfologia chorób nowotworowych gruczołów wydzielania wewnętrznego.	
T10	Choroby nowotworowe i nienowotworowe pęcherza moczowego. Choroby męskiego układu rozrodczego: zapalenia jąder, łagodny przerost prostaty, rak prostaty. Nowotwory jąder i prącia.	
T11	Nowotwory i zmiany rzekomo nowotworowe gruczołu piersiowego.	

T12	Nowotwory i choroby nienowotworowe ośrodkowego układu nerwowego.	
E-LEARNING		
T13	Nowotwory i zmiany rzekomo nowotworowe przewodu pokarmowego.	C.W12., C.W23., C.W24., C.W25., C.W26., C.W27., C.U.7.
T14	Zapalenia naczyń. Guzy naczyniowe.	
T15	Patomorfologia chorób serca.	
T16	Nowotwory i zmiany rzekomo nowotworowe układu oddechowego.	
T17	Zaburzenia w zakresie krwinek białych: białaczki, chłoniaki.	
T18	Choroby żeńskiego układu rozrodczego część II.	
T19	Choroby głowy i szyi.	
ĆWICZENIA		
T20	Zmiany wsteczne i zmiany adaptacyjne: wzrost, dojrzewanie i różnicowanie komórek, przerost, rozrost, zaniki, metaplasja, dysplazja, zwapnienia, uszkodzenie komórek, martwice i apoptoza.	C.W12., C.W23., C.W24., C.W25., C.W26., C.W27., C.U.7.
T21	Zaburzenia w krążeniu, zakrzepica, wstrząs: przekrwienie czynne i bierne, krwotoki, zakrzepica, zespół wykrzepiania wewnątrznaczyniowego, zatory (płuca, ogólnoustrojowe, wodami płodowymi, zatory gazowe, choroba kesonowa, choroba dekompresyjna, zatory tłuszczowe), zawały.	
T22	Zapalenia: zapalenia ostre i przewlekłe. Regeneracja, naprawa, bliznowacenie. Mechanizmy biorące udział w odpowiedzi zapalnej i czynniki je warunkujące. 3h	
T23	Nowotworzenie: pojęcia podstawowe. Diagnostyka laboratoryjna chorób nowotworowych (badania cytologiczne, histologiczne, immunohistochemia, badania molekularne, cytometria przepływowa, mikroskopia elektronowa).	
T24	Choroby naczyń: etapy powstawania blaszki miażdżycowej, stwardnienie tętnic Moenckeberga, udary mózgu, zawał serca. Guzkowe zapalenie tętnic. Naczyniaki krwionośne i limfatyczne. Ziarniniak naczyński.	
T25	Choroby serca: niewydolność lewo- i prawo-komorowa serca. Zawał mięśnia serca. Gorączka reumatyczna, zapalenia wsierdza, nadciśnienie, kardiomiopatie.	
T26	Choroby nerek: odmiedniczkowe zapalenie nerek, kłębuszkowe zapalenia nerek, nadciśnienie w chorobach nerek. Nerki w skrobiawicy. Cukrzyca i powikłania. Nowotwory układu moczowego.	

	Sprawdzian praktyczny z preparatów z asystentem.	
T27	Choroby układu oddechowego (część II). Choroby płuc: rozedma, przewlekłe zapalenie oskrzeli, astma oskrzelowa, typy zapalenia płuc, ostra niewydolność oddychania dorosłych, pylice. Zespół płucno-sercowy. Nowotwory. Choroby układu pokarmowego (część I): choroba wrzodowa, zapalenia przełyku i żołądka, nowotwory.	
T28	Choroby układu pokarmowego (część II): nowotwory, choroba trzewna, idiopatyczne zapalenia jelit (proszę powtórzyć materiał z seminarium na II roku, które dotyczyło chorób nowotworowych przewodu pokarmowego).	
T29	Choroby wątroby i dróg żółciowych: zapalenia wątroby (marskość), nowotwory wątroby. Choroby trzustki: zapalenia trzustki, martwica Balserowska, rak trzustki.	
T30	Choroby układu dokrewnego: zespół Waterhouse’a-Friederichsena, zapalenia tarczycy, nowotwory tarczycy, nowotwory przysadki, zespół pustego siodła tureckiego. Choroby nadnerczy.	
T31	Zaburzenia w zakresie krwinek białych: chłoniaki o niskim i wysokim stopniu złośliwości (<i>WHO: Low Grade and High Grade Lymphomas</i>), histiocytozy, aplazja szpiku. Typy choroby Hodgkina, chłoniaki przewodu pokarmowego.	
T32	Choroby męskiego układu rozrodczego: zapalenia jąder, łagodny przerost prostaty, rak prostaty. Nowotwory jąder (germinalne). Choroby gruczołu piersiowego: zmiany włóknisto-torbielowate, rak piersi.	
T33	Choroby żeńskiego układu rozrodczego: ciąża pozamaciczna, endometrioza, nowotwory macicy, nowotwory jajnika, zaśniedział groniasty, kosmówczak.	
T34	Choroby skóry: znamiona (podstawowe typy znamion), czerniak złośliwy (formy, implikacje kliniczne), czerniak błon śluzowych. Nabłonkowe i nienabłonkowe zmiany nowotworowe skóry. Nowotwory tkanek miękkich i kości.	
T33	Choroby układu nerwowego: Krwawienia do ośrodkowego układu nerwowego, tętniaki mózgu, udar niedokrwienny i krwotoczny mózgu, zatory w ośrodkowym układzie nerwowym, zapalenia opon mózgowych, zapalenia mózgu, nowotwory ośrodkowego układu nerwowego. Sprawdzian praktyczny z preparatów z asystentem.	
KONWERSATORIA		
T34	Technika sekcyjna. Zasady wykonywania sekcji zwłok, przepisy. Badanie autopsyjne – oględziny zewnętrzne, oględziny wewnętrzne.	C.W12., C.W23., C.W24., C.W25., C.W26., C.W27., C.U.7.

T35	Zajęcia sekcyjne. Prezentacja filmu sekcyjnego, opis przypadku sekcyjnego.	C.W12., C.W23., C.W24., C.W25., C.W26., C.W27., C.U.7.
------------	--	---

5. Warunki zaliczenia:

(typ oceniania D – F – P)/metody oceniania/ kryteria oceny:

D – Diagnostyczny – sprawdzian praktyczny z preparatów (pozytywne oceny)

F – Formułujące – obserwacja wykonywanych zadań, interpretacja wyników zadaniowych, obecność na zajęciach (pozytywne oceny)

P – Podsumowujące.

1. Na zaliczenie przedmiotu składają się dwa testy wielokrotnego wyboru (MCQ), które będą przeprowadzane na platformie testportal.pl, testy składają się z 50 pytań z jedną prawidłową odpowiedzią. Do pytań podczas testów zaliczających w pierwszych terminach oraz podczas poprawek będzie można wracać wielokrotnie. Test można poprawiać dwukrotnie.
  - a) Zagadnienia na teście sprawdzają wiedzę z seminariów, konwersatoriów, ćwiczeń oraz wykładów odbywających się podczas dwóch semestrów zajęć z patomorfologii (część I test 1 oraz część II test 2).
  - b) Do testu dopuszcza się osoby, które mają oceny pozytywne ze sprawdzianu praktycznego z preparatów, testów z wykładów oraz uczestniczyły w zajęciach zgodnie z regulaminem uczelni oraz przedmiotu.
  - c) **Ocenę końcową z przedmiotu stanowi średnia ze wszystkich ocen uzyskanych podczas kursu, w tym testów z wykładów.**
2. Testy z wykładów (10 pytań wielokrotnego wyboru z jedną prawidłową odpowiedzią) będą przeprowadzane na platformie testportal.pl w formie:
  - a) Testu samooceniającego, sprawdzającego wiedzę studenta z przedmiotów: histologia, anatomia, fizjologia. Test nie będzie kończył się oceną
  - b) Niezapowiedzianego testu sprawdzającego wiedzę na temat zagadnień prezentowanych podczas wykładów, test przeprowadzany będzie na końcu zajęć, ocena wg skali ocen poniżej.
  - c) W przypadku nieuzyskania wymaganej ilości punktów do otrzymania zaliczenia z testów wykładowych, możliwa jest dwukrotna poprawa testu (test poprawkowy obejmuje wiedzę z zakresu tematyki wszystkich wykładów).
  - d) Testy w pierwszych terminach przeprowadzane są bez możliwości powrotu do pytań, testy poprawkowe będą umożliwiały wielokrotny powrót do pytania.

Zaliczenie wykładów – student musi uzyskać 60% ze wszystkich przeprowadzonych testów by zostać dopuszczonym do testu z przedmiotu (test I lub test II).

3. Forma sprawdzianu praktycznego z preparatów zależy od asystenta prowadzącego zajęcia.

Skala ocen: 94% - 100% - 5,0 (bardzo dobry)

88% - 93% - 4,5 (ponad dobry)

77% - 87% - 4,0 (dobry)

70% - 76% - 3,5 (dość dobry)

60% - 69% - 3,0 (dostateczny)

poniżej 60% - 2,0 (niedostateczny)

6. Metody prowadzenia zajęć:

Wykłady z prezentacją multimedialną, konwersatoria z filmem, ćwiczenia realizowane w oparciu o oglądanie preparatów z wykorzystaniem programu Olyvia.

Literatura obowiązkowa:	Literatura zalecana:
Robbins S.L., <i>Robbins patologia</i> , Edra Urban & Partner, Wrocław, 2019.	Jerzy Stachura, Wenancjusz Domagała „Patologia znaczy słowo o chorobie”. , Wydanie drugie, Polska Akademia Umiejętności, Kraków., 2009., 2008.
	Edmund Chróścielewski, Stefan Raszeja: „Sekcja zwłok”. Wydanie IV, PZWL, Warszawa 1990.

8. Kalkulacja ECTS – proponowana: (na podstawie poniższego przykładu)

Forma aktywności/obciążenie studenta	Godziny na realizację
Godziny zajęć (wg harmonogramu realizacji programu studiów) z wykładowcą	90
Praca własna studenta	120
SUMA GODZIN	210
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA ZAJĘĆ	7

Niniejszy dokument jest własnością PAM NS im. Księcia Mieszka I i nie może być kopiowany, przetwarzany, publikowany, przegrywany, przesyłany pocztą, przekazywany, rozpowszechniany lub dystrybuowany w inny sposób. Dokument podlega ochronie wynikającej z ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).